

19 mei 2024, Pinksteren, jubileumdienst 75 jaar Maranathakerk

Schriftlezingen:

1e Schriftlezing: Genesis 11: 1-9,

2e Schriftlezing: Handelingen 2: 1-13 (eigen vertaling):

1Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak, waren zij allen samen bijeen. 2Plotseling kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige gedreven windvlaag, het vulde heel het huis waar zij zaten. 3Er verschenen aan hen zich verdelende tongen als vurige vlammen, het zette zich op ieder van hen. 4Zij werden allen vervuld van de heilige Geest en begonnen in andere talen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken. 5Nu waren er in Jeruzalem Joden woonachtig, vrome mannen uit alle volken die er onder de hemel zijn. 6Toen dit geluid klonk, kwam de menigte samen en raakte in verwarring, omdat zij een ieder in zijn eigen taal hoorden spreken. 7Ze stonden versteld en waren stomverbaasd, ze zeiden tegen elkaar: zie, zijn het niet allen Galileeërs die daar spreken? 8 Hoe kan het dan dat wij hen allemaal in onze eigen taal horen, waarin wij geboren zijn? 9Parten, Meden, Elamieten, inwoners van Mesopotamië, Judea en Kapadocië, Pontus en Asia, 10Frygië en Pamfylië, Egypte en de streken van Libië bij Cyrene en Romeinen die hier verblijven, 11zowel Joden als proselieten, Kretenzen en Arabieren, we horen hen in onze eigen taal over de grote werken van God spreken. 12Ze stonden allen versteld en waren volledig perplex en zeiden tegen elkaar: wat wil dit zeggen? 13Anderen zeiden echter spottend: ze zijn volgegoten met zoete wijn.

Gemeente van Christus, het thema van dit jubileumjaar van de Maranathakerk is 'De Kracht van Taal'. Door taal verstaan we elkaar, kunnen we elkaar begrijpen. Taal verbindt mensen, het beheersen van de taal maakt dat nieuwkomers mee kunnen doen in de samenleving, dat is de kracht van taal.

Ja, taal is een kracht, maar tegelijkertijd ook kwetsbaar. Want hoe vaak verstaan mensen elkaar niet, begrijpen mensen elkaar niet, blijkt de gebruikte taal achteraf niet overgekomen te zijn, spreken we langs elkaar heen. Dat was een miscommunicatie, zeggen we dan, of een spraakverwarring. Ja, maar ik had het toch gezegd?, zeggen we dan; maar de ander had wat anders gehoord. Ja, hoe vaak verstaan we elkaar niet, ondanks de gebruikte taal.

In de beide Schriftlezingen van vandaag gaat het ook over taal. In het verhaal over de toren van Babel horen we dat de Heer verwarring bracht in de ene taal die op aarde gesproken werd, zodat de bouwers van de toren elkaar niet meer verstonden. Zo al lezende kan de vraag opkomen; waarom moest deze verwarring eigenlijk gebracht worden? Het klinkt immers zo mooi zoals het was: 'Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken.' Er klinkt bijna iets van heimwee in door, naar een wereld waarin iedereen elkaar begrijpt, wat een eenheid! Wie zou daar, levend in een wereld vol onbegrip en misverstanden, tegenstellingen en conflicten, niet naar verlangen? Zo werd ook het Esperanto als kunstmatig gecreëerde internationale taal ontworpen om wereldburgerschap te stimuleren, voorbij alle nationale belangen.

In het Bijbelse verhaal over de toren van Babel gaat het echter vooral over de keerzijde van eenheid van taal. Die éénheid van taal is in het verhaal namelijk een geforceerde eenheid. Iedereen moet meedoen en meezeggen of scanderen: laten we een stad bouwen... Hebben we de verschillen in het leven ook niet heel hard nodig om elkaar in evenwicht te houden? Het punt waarop het mis is in het Babel van Genesis 11 is dat de eenheid die er is een soort gedwongen uniformiteit is. Het is een eenheid in dienst van de grootsheid van Babel. Het is een eenheid die de persoonlijke ontwikkeling en bloei in de weg staat. Wel 5x wordt in dit gedeelte de uitdrukking 'heel de aarde' gebruikt. Dat was Gods bedoeling, in Genesis 1 al verwoord: vervul de aarde. En zodra mensen zich over de aarde gaan verspreiden, ontstaat een proces van onafhankelijke ontwikkeling dat verscheidenheid oplevert. Want God is een God van verscheidenheid. Ieder mens mag zijn eigen weg vinden. Dat is wat God voor ogen heeft. En als de mens zich gaat verspreiden, dan komt die verscheidenheid er. Ja, eenheid is mooi, maar dan eenheid in verscheidenheid, variatie die verrijkend is, en dat is heel wat anders dan uniformiteit.

Er wordt wel verondersteld dat de Evangelist Lucas in Handelingen 2 teruggrijpt op het verhaal over de toren van Babel. In vers 6 gebruikt hij namelijk hetzelfde Griekse woord dat in de Griekse vertaling van het Oude Testament wordt gebruikt om de verwarring te beschrijven die God bracht in de ene taal die op de aarde gesproken werd. Datzelfde woord gebruikt Lucas in Handelingen 2 om in vers 6 de verwarring van de menigte te beschrijven omdat zij een ieder in zijn eigen taal hoorden spreken. In Handelingen 2 gaat het ook over taal. Er gebeurt daar iets heel wonderlijks. De leerlingen van Jezus waren in een ruimte verzameld en plotseling staat alles op zijn kop. De beelden buitelen over elkaar heen om te beschrijven wat er gebeurde: er was wind en vuur; de wind steekt op en tongen van vuur verdelen zich over de aanwezigen. Ze worden als het ware in vuur en vlam gezet. De aanwezigen werden vervuld van de heilige Geest en de Geest maakte dat ze in andere talen gingen spreken. Maar het grootste wonder was, dat de omstanders, de menigte die afkwam op dit wonderlijke gebeuren, een ieder in zijn eigen taal hoorden spreken. Dat is het wonder van het Pinksterverhaal uit Handelingen 2. Uit de tekst blijkt dat het er niet zozeer om gaat dat de leerlingen in andere talen, letterlijk staat er 'andere tongen', spraken, maar dat een ieder in de menigte hen in zijn eigen taal hoorde. Daar stonden de omstanders versteld en werkelijk perplex van.

In het verhaal draait het met andere woorden niet zozeer om de mond waarmee in de leerlingen in verschillende talen spreken, het draait om de oren van de omstanders. Het wonder van Pinksteren is dat zij wat de leerlingen in vreemde talen zeggen, in hun eigen taal horen. Je zou kunnen zeggen: in de Bijbel gaat het vooral over onze oren, over ons horen. Maar waarover hoorden de omstanders de leerlingen spreken? Ze hoorden hen spreken over Gods grote daden. Dat is wat de Geest mogelijk maakt. Dat als het gaat om de grote daden van God, dat het kan gebeuren dat je elkaar daarin verstaat. Dat je iets van herkenning vindt in de ander. Zoals dat bijvoorbeeld kan gebeuren in ontmoetingen binnen en buiten onze gemeenschap; in kringen of gesprekken, waarin de één een ervaring deelt waarin iets van Gods aanwezigheid voelbaar of merkbaar was, een moment dat dingen op hun plek vielen of juist van je afvielen. Dat in een gesprek zo het verhaal van de een het verhaal van de ander oproept en dat er, soms zelf over de grens van nationaliteiten heen, herkenning en daarmee verbinding tussen mensen ontstaat. Wat het Pinksterverhaal ons leert, is dat daar waar de Geest aanwezig is, mensen elkaar begrijpen, elkaar verstaan, herkenning vinden in elkaar; en zo met elkaar verbonden raken. Zoals schrijver en dichter Willen Jan Otten het Pinksterverhaal treffend omschrijft:

'Plotseling is iedereen voor de ander verstaanbaar geworden, niemand is meer iemands vreemdeling, de Ademtocht heeft ervoor gezorgd dat we, elk afzonderlijk, ieder ander kunnen vertalen, begrijpen, kennen in hun diepste verlangen. Zo is zij ontstaan, en ontstaat zij elke zondag weer, als in een droom: de biddende spreeuwenzwerm genaamd: kerk.'¹

Wat het Pinksterverhaal ons zo leert, is dat de Geest daar aanwezig is waar mensen elkaar echt begrijpen en verstaan. Tegelijkertijd betekent dit niet de terugkeer naar de één enkele taal waar Genesis 11 mee begint. De talen en verschillen tussen mensen worden gerespecteerd. Pinksteren overstijgt deze verschillen zonder mensen gelijkvormig te maken. Ook dit is een kenmerk van de Geest: mensen worden in hun individualiteit erkend en tot gemeenschap geïnspireerd. De kerk als gemeenschap waar geloof, hoop en liefde wordt gedeeld, waar mensen elkaar verstaan. Dat is waar deze wereld, deze stad, deze wijk, zo nodig heeft.

Juist ook in deze tijd. Want woorden zijn geladen. Woorden kunnen verbinden, maar woorden kunnen ook scheiding brengen. Zo ging het de afgelopen maanden van achter de formatietafel opvallend vaak over de gewone Nederlanders, wat doet vermoeden dat er kennelijk ook ongewone Nederlanders zijn. Het zijn woorden die onderscheid maken, die scheiding brengen. Het Pinksterfeest leert ons echter: handel naar een Geest die niet uitsluit, maar mensen met elkaar verbindt.

Het handelen naar die Geest kan echter kwetsbaar zijn, zo zien we ook in Handelingen 2. Want het gebeuren op die Pinksterdag wordt niet door iedereen begrepen. Het wonder gaat aan sommigen voorbij. Ze hebben te diep in het glaasje gekeken, teveel zoete wijn gehad, wordt er gezegd. De leerlingen worden bespot. Maar de Geest is niet meer tegen te houden. Zij is uitgestort over de leerlingen, zij huist in ieder van ons, als de stem die een gebed in ons kan doen opwellen, die de hoop in ons keer op keer weer aanvuurt, die ons keer op keer aan elkaar verbindt.

Dat echter deze Maranathakerk, die nu al 75 jaar bestaat, ook in de komende jaren een plek mag zijn waar wij waar wij onze oren leren spitsen, voor ongehoorde verhalen, en waar wij elkaar keer op keer weer leren verstaan en herkenning leren vinden. Waar wij aangeraakt mogen worden door die adem die nieuwe wegen wijst, die Geest die ons aanvuurt, die ons te binnen brengt: mijn tijden zijn in Uw hand.

Heer, raak mij aan met uw adem.
Reik mij uw stralend licht,
Wijs mij nieuwe wegen,
Geef op uw waarheid zicht

Wees ook de Geest die mij aanvuurt
En al mijn twijfels bant.
Als geroepen kom ik:
Mijn tijd is in uw hand.²

Amen

¹ Willem Jan Otten, *Zondagmorgen. Over het missen van God* (Skandalon, 2022: p. 58).

² Lied 695: 1 en 3 uit het Liedboek (2013).